

Zaključno ću napomenuti da su prijeratne izvedbe Papadopulove »Muke Gospodina našega Isukrsta« bile ne samo jedan od najvećih uspjeha SMD »Zvonimir«, nego u jedno i njegov »labuđi pjev«. Jer, ratna zbivanja ubrzo su među »nestale« ubrojila i to vrlo zaslužno splitsko društvo, koje je tijekom svog gotovo šezdesetgodišnjeg života časno ispunilo zadatak promicanja i njegovanja glazbene umjetnosti općenito, a hrvatskog glazbenog stvaralaštva posebno.

OBRAČUN ZA STUDENI

Ivan Martinac: Obračun za studeni, Književni krug, Split, 1991.

Drago Šimundža

Ugledni hrvatski pjesnik, slikar i filmski režiser Ivan Martinac priredio je i objavio pomalo neobičnu, ali vrlo značajnu, za naše prilike ilustrativnu i dokumentarnu knjigu *Obračun za studeni*. I naslov je neobičan. Posuđen je iz jedne autorove pjesme (*Aura, Split, 1975*). No nije izvorno njegov. Preuzeo ga je od svog pok. oca Jakova, koji je u ostavštini uz brojne dokumente ostavio i *Obračun za listopad, studeni i prosinac 1966*. svojih primanja i troškova.

U stvari, ne samo naslov nego cjelokupno gradivo izravno je vezano za Jakova Martinca. On je, u neku ruku, pisac, subjekt i junak ovoga »dokumentarca«, koji je naša zajednička sudbina splela, a Yu-administracija na svoj način režirala. Ivan je to, kao stručnjak, vješto sabrao i ponudio javnosti i povijesti. Kao ilustrativni zapis jednog vremena.

Životni put Jakova Martinca lomio se je i prelamao sa sudbinom njegova naroda. Rođen je 1897. u Vrgorcu. Borio se u prvom svjetskom ratu. Poslije rata je dvojio, poput mnogih svojih sunarodnjaka, hoće li u svijet, trbuhom za kruhom, ili će prihvatiti težak život u domovini. Odlučio se za žandarmeriju. Drugi veliki rat zatekao ga je u službi administrativnog časnika, u hrvatskim redovima. Poratno vrijeme je ponovno prijetilo svojim nevoljama, No, trebalo je raditi. Jakov je službovao pri sudu i, poslije, kao honorarni radnik nekih splitskih poduzeća.

Točan i služben, kakav je bio, službeno se je i sa životom nosio. O tome je čuvao zanimljivu dokumentaciju. Upravo ta dokumentacija — osamdesetak dokumenata od 1928. do 1966. — tvori ovu knjigu. Ona je svjedočanstvo njegova života, ali, kako rekosmo, i naše sudbine. Jer, ono što je on doživljavao, što je sve proživio i kako se je s njim postupalo — ilustrira sudbinu našega čovjeka, u prvom redu državnog službenika, u ovih sedamdesetak godina u južnoslavenskoj umjetnoj tvorevini.

Riječ je o molbama i žalbama, o službi i tjeranju pravde, o povisicama plaća i mirovinskih osiguranja, o službenim odnosima i najobičnijim životnim stvarima.

Podaci su suhoparni, kruti; pisala ih je službena administracija, koja se legalistički poigravala našim zajedničkim bićem. No baš zato, što su takvi, kruti i službeni, to su uvjerljiviji. Autor ih nije izmišljao. Ni komentirao. Jednostavno ih je iznio, da budu svjedočanstvo: o njegovu ocu i njegovu razdoblju. O nizu generacija, koje su živjele u svojoj zemlji, bez prava na svoju zemlju.